

PROMOVAREA ȘI RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI

Janina MICU

1.1. Discriminarea în România

Discriminare este o tratare inegală a indivizilor sau grupurilor în raport cu unele trăsături categorice cum ar fi apartenența etnică, rasială, religioasă sau de clasă.¹

Discriminarea este defintă prin lege ca fiind: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință: pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă, infectarea HIV ori apartenență la o categorie defavorizată sau care are ca scop sau efect restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.²

*Formele discriminării*³

Discriminarea directă survine când o persoană beneficiază de un tratament mai puțin favorabil decât o altă persoană care a fost, sau ar putea fi într-o situație comparabilă, pe baza oricărui criteriu de discriminare prevăzut de legislația în vigoare.

Exemplu: refuzul de a angaja o persoană pentru că este în vârstă sau este condiționată de o anumită vârstă impusă de angajator.

Discriminarea indirectă este orice comportament activ sau pasiv, care prin efectele pe care le generează, favorizează sau defavorizează nejustificat, supune unui tratament injust sau

---

¹ Zamfir C., Vlăsceanu L., (Coord). *Dicționarul de Sociologie*, București, Editura Babel, 1998.

² Ordonanța de Guvern nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare[1], aprobată prin legea 48/2002[2], modificată prin Ordonanța de Guvern nr.77/2003[3] și aprobată prin legea nr. 27/2004[4].

³ Material redactat de CNCD *Fii atent!. Discriminarea nu e o glumă.*

degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de altele care se află în situații egale.

Exemplu: neimplicarea într-un caz de discriminare a unei persoane sau instituții, deși aveau calitatea/ obligația, în scopul preântâmpinării faptei de discriminare.

Discriminarea multiplă survine atunci când o persoană sau un grup de persoane sunt tratate diferentiat, într-o situație egală pe baza a două sau mai multe criterii de discriminare.

Exemplu: refuzul din partea unui doctor de a trata o persoană de etnie și de orientare sexuală diferită.

Hărțuirea este orice comportament care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv, pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut ori azilant sau orice alt criteriu.

Exemplu: adresarea de către un angajator a unor cuvinte jignitoare față de un angajat de sex opus.

Victimizarea este orice comportament, venit ca o reacție la o plângere sau o acțiune în instanță sau la instituții competente, cu privire la încălcarea principiului tratamentului egal și al nediscriminării.

Exemplu: Concedierea unui angajat ca urmare a plângerii acestuia față de faptele discriminatorii ale angajatorului.

Dispoziția de a discrimina (ordinul de a discrimina) este considerat a fi tot o formă de discriminare și se înțelege ca fiind un ordin primit de o persoană sau un grup de persoane de la altă persoană sau grup de persoane pentru a discrimina.

Exemplu: Patronul unei discotecii ordonă angajaților să nu permită accesul în incintă persoanelor de etnie romă.

Eliminarea formelor de discriminare

Pentru eliminarea formelor de discriminării este necesar :

- a) să prevenim faptele de discriminare prin instituirea unor măsuri speciale, inclusiv a unor acțiuni afirmative, în vederea protecției persoanelor defavorizate care nu se bucură de egalitatea șanselor;
- b) mediere prin soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor apărute în urma săvârșirii unor acte/fapte de discriminare;
- c) sancționarea comportamentului discriminatoriu prevăzut în dispozițiile legii

Important este atunci când vă confrunțați cu un comportament discriminatoriu să luați atitudine, sesizând în scris la instituția publică care se ocupă de acest demers, respectiv: Consiliul Național de Combatere a Discriminării (CNCD).

Modul de completare a unei petiții/sesizări

În prezent nu există un formular tip în ceea ce privește plângerea, necesar a fi completat de victima discriminării.

Urmărind documentele redactate de specialiștii din CNCD în domeniul discriminării s-a ajuns la concluzia că petiția trebuie să conțină următoarele date obligatorii:

Datele de identificare: numele și prenumele, data nașterii, cetățenia, adresa și datele de contact: e-mailul și numărul de telefon.

Conținutul plângerii trebuie să conțină foarte detaliat faptele discriminatorii aducând cât mai multe argumente în favoarea dvs. pentru demonstrarea faptelor de discriminare. De asemenea, petiția trebuie să conțină împrejurările în care s-a petrecut fapta, ora, data și martorii care au asistat la aceasta.

Datele de identificare ale persoanei pe care o acuzați de discriminare: numele și prenumele, adresa, eventual și telefonul necesar audierii acestuia de către Colegiul Director al CNCD.

Din cursurile efectuate în domeniul discriminării am reținut următorul aspect: dacă există mai mulți petenți se va întocmi o singură petiție, în cazul în care aceasta va fi semnată de fiecare petent.

Este bine să nu omiteți să anexați la petiția dumneavoastră orice document pe care doriți să îl supuneți Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării drept mijloc de probă. În cazul în care aceste documente constau în hotărâri judecătorești, trimiteți și motivarea acestora, nu numai dispozitivul lor.

Important de reținut este faptul că din experiența ong-urilor active în România am înțeles că o dovadă a discriminării se poate face prin orice mijloc de probă, inclusiv înregistrări audio și video.

Sancțiunile faptelor discriminatorii

Faptele de discriminare se sancționează contravențional:

- cu amendă de la 400 de lei la 4000 de lei dacă discriminarea vizează o persoană fizică:

- cu amendă de la 600 de lei la 8000 dacă discriminarea vizează mai multe persoane.

Remedii

Ordonanța de Guvern 27/2004 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare prevede că există în toate cazurile de discriminare situația în care persoanele discriminate au dreptul să pretindă despăgubiri proporțional cu prejudiciul suferit, precum și restabilirea situației anterioare discriminării sau anularea situației create prin discriminare, potrivit dreptului comun.

Deasemenea este important de reținut că cererea de despăgubire este scutită de taxă judiciară de timbru iar la cerere, instanța poate dispune retragerea, de către autoritățile emitente, a autorizației de funcționare a persoanelor juridice care, printr-o acțiune discriminatorie, cauzează un prejudiciu semnificativ sau care, deși cauzează un prejudiciu redus, încalcă în mod repetat prevederile prezentei ordonanțe.

Concluzii

Lipsa de încredere în instituțiile statului a determinat de multe ori ca victimele aparținând minorității romilor să nu depună plângeri privind încălcarea drepturilor lor.

Cele mai multe materiale informative în domeniul discriminării au fost cu privire la faptul că în anumite situații rromii au fost discriminați în locuri publice în fața instanțelor de judecată. Însă trebuie menționat faptul că și faptele de discriminare a romilor sunt foarte frecvente în mediul educațional, în domeniul sanitar, chiar dacă nu sunt depuse plângeri, ele sunt raportate verbal specialiștilor din ong-urile române.

Există o serie de publicații privind aspecte ale discriminării manifestate împotriva romilor, inițiativa fiind a punctului de contact pentru rromii și Sinti din cadrul OSCE menită să contribuie la prevenirea și combaterea discriminării față de rromii în statele membre OSCE.

Mai mult, există publicații ale organizației Romani Criss în domeniul discriminării: „Ghidul pentru monitori locali de drepturile omului”, efectuat pentru protecția împotriva încălcării drepturilor omului, broșuri, rapoarte și cercetări în domeniu cu rol informativ despre drepturile omului.

2. Mecanisme Internaționale de Prevenire și Combatere a Discriminării

Mecanisme non-juridice de prevenire și combatere a discriminării:

- Inaltul Comisar pentru Minoritati Nationale ale OSCE
- Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei
- Comisarul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite
- Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței
- Comisia Drepturilor Omului a Națiunilor Unite.

Mecanisme juridice de prevenire și combatere a discriminării:

- Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- Comitetul pentru eliminarea Discriminării Rasiale.

2.1. Mecanisme de monitorizare a drepturilor omului

Mecanisme de monitorizare a drepturilor omului în cadrul: ONU, Consiliul Europei, OSCE și Uniunea Europeană, care au în subordine următoarele comitete:

În cadrul ONU:

- Comitetul pentru Drepturile Omului (HRC)
- Comitetul pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială (CERD)
- Comitetul pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale (CESCR)
- Comitetul Împotriva Torturii
- Comitetul pentru Drepturile Copilului (CRC)
- Comitetul pentru Eliminarea Discriminării față de Femei (CEDAW)
- alte mecanisme: raportori speciali, Comisia pentru Drepturile Omului, Subcomisia pentru Minorități Naționale, Înaltul Comisar ONU pentru Drepturile Omului

În cadrul Consiliul Europei:

- Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- Comitetul pentru Prevenirea Torturii
- Comitetul Consultativ privind monitorizarea implementării Convenției Cadru pentru minorități
- Comitetul European privind Rasismul și Intoleranța – ECRI

- Înaltul Comisar pentru Drepturile Omului
- Carta Socială Europeană

În cadrul OSCE:

- Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale
- Întalnirile anuale privind implementarea dimensiunii umane

În cadrul UE:

- Curtea Europeană de Justiție
- Parlamentul European – comitetele pentru politica externă și drepturile omului
- viitorul Ombudsman

3. Câteva drepturi fundamentale ale omului

Dreptul la egalitate prevede: drepturile univesale și fundamentale ale omului, dreptul la tratament și protecție egală a legii, obligația statului de a nu trata diferențiat persoane în situații similare și de a nu trata egal persoane în situații diferite, cu excepția prezenței unei justificări obiective și rezonabile, obligația statului de a asigura măsuri de remediere efective în cazul discriminării, inclusiv de reparare a daunelor cauzate de discriminare.

În cadrul OSCE, drepturile omului sunt prezentate în următoarele documente:

Declarația Universală a Drepturilor Omului:

Convenția Internațională pentru Drepturile Civile și Politice

Convenția Internațională pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale

Convenția Internațională pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială

Convenția pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare față de Femei (1979)

Convenția împotriva Torturii și altor Tratamente Inumane sau degradante (1984)

Convenția pentru Drepturile Copilului (1989).

Dreptul de a nu fi supus discriminării

În cadrul Consiliului European, drepturile omului sunt prezentate în următoarele documente:

Convenția Europeană pentru Drepturile și Libertățile Fundamentale (1950):

Art. 14 și jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului (CEDO)

Convenția Europeană (1950)

În cadrul UE, drepturile omului sunt prezentate în următoarele documente:

Art. 13, Tratatul UE: Consiliul de Miniștri UE poate lua măsuri de combatere a discriminării bazate pe sex, rasă sau origine etnică, religie sau credință, handicap, vârstă sau orientare sexuală.

Dreptul de a nu fi supus discriminării rasiale/etnice:

1. Drept univesal fundamental
2. Dreptul la tratament și protecție egală a legii
3. Obligația statului de a nu trata diferențiat persoane în situații similare și de a nu trata egal persoane în situații diferite pe criterii de rasă, etnie sau religie
4. Obligația statului de a asigura măsuri de remediere efective în cazul discriminării, inclusiv de reparare a daunelor cauzate de discriminare